

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

IV. An & quo ordine temporis, siue dierum mundus corporeus sit à Deo productus: & quandonam cœperit tempus ac mundus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

DVBIUM IV.

An & quo ordine, siue successione temporis, ac dierum, mundus corporeus à Deo sit productus: & quandonam cæperit tempus & mundus.

S. Thomas 1. p. q. 66. a. 4. & q. 74. a. 3.

1 **Q**uæstio est, an mundus corporeus, & totum opus hexæmeron, cuius productio Genes. 1. narratur, fuerit simul, & in eodem instanti, an verò successiue per plures dies ordine sibi succedentes productum. Et quamuis Sanctus Thomas primum q. 74. art. 2. post opus sex dierum sigillatim explicatum, eam quæstionem pertractet, quia tamen ad rationem genericam eius operis cognoscendam, pertinet, merito ac necessariò prius explicanda est, ut bene etiam notauit Gregorius de Valentia disput. 5. quæst. 2. punct. 2.

2 Sunt autem hac de re, vt notauit ibidem S. Thomas, duæ SS. Patrum & Doctorum sententiæ. Prima docet, simul ac eodem momento facta fuisse omnia, quæ per sex dies producta fuisse narrat Moyses. Huius sententiæ præcipuus author est Augustinus l. 1. super Genes. ad lit. c. 15. & lib. 4. c. 34. & lib. 5. cap. 4. & 5. & l. 11. de ciuit. c. 9. & alibi sæpe. Idem docent Philo lib. de allegor. leg. Mos. Procopius in c. 1. Genes. & Caietanus ibidem, & Canus apud Molinâ hic disp. 1. & fauet Origenes lib. 4. peri archon. c. 2.

3 Sed qui tamen variè senarium illum dierum numerum interpretatur. Augustinus n. diem eo loco vult significare cognitionem Angelicâ, prout ad vnum, quodq; opus alicui diei assignatur terminatur, quia nihil Deus produxit in rerû natura, quod non impresserit menti Angelicæ; ac proinde sex dies nihil vult aliud esse, quàm cognitionem Angelicâ ordine quodam, non temporis, aut durationis, sed rationis, fundatam in ipso naturali rerum ordine, ad sex illa diuersa rerum genera, & opera terminatam. Mane autem cuiusq; diei vult esse cognitionem rerû in Verbo; aut certè cognitionem rerum in suo genere, relatâ ad laudem creatoris; vesperâ autem, cognitione earundem rerum in proprio genere absolutè.

4 Philo senario illo dierum numero solum vult significatam conditarum rerum perfectione, quæ senario numero denotari solet. Procopius ait, ideò per sex dierum intervalla fuisse adumbratum opus creationis, vt faciliùs à rudi populo intelligeretur. Caietanus & Canus dicunt, id fecisse Moysen, vt eâ re ostenderet naturalem ordinem, & consequentiâ productarum rerum talem esse, vt si successiue producendæ essent, non possent comodius, quàm tali ordine produci. Addit tamen Augustinus l. 6. super Gen. ad lit. c. 5. & 6. non omnia, quæ à Moysen narrantur, simul fuisse producta in seipsis, sed quædam tantum quasi potentialiter in suis seminibus, nimirum illa, quæ tertio, quinto, & sexto die facta narrantur.

5 Secunda & cõmunis Patrum sententiâ, vt videbimus, docet, opera illa sex dierum, quæ à Moysen narrantur, planè successiue, proprijs ac diuersis sex

diebus sibi succedentibus, vt litera ipsa sonat à Deo fuisse perfecta. Atque has duas opiniones referens S. Thomas cit. q. 74. a. 2. ait, illas quidem, si referantur ad expositionem literæ Genes. magnam diuersitatem habere: si verò referantur ad rem significatam, seu ipsum modum productionis rerum, non multum differre.

Quia quamuis S. Augustinus doceat, omnia opera sex dierum facta esse simul, ea tamen non ita explicat, sicut alij Patres. Nam primò Augustinus per terram & aquam prius creatas intelligit materiam totaliter informem; per factionem autem firmamenti, & congregationem aquarum, & appositionem arida, intelligit impressionem formarum in materiam corporalem. Alij verò sancti per terram & aquam primò creatas, intelligunt ipsa elementa mundi, sub proprijs formis existètia. Ita S. Thomas cit. a. 2. Conueniunt ergo vtrique in hoc, quod cælum & terra, omniaque elementa simul eodemq; die fuerint creata. Neque enim Augustinus materiam informem putauit duratione antecessisse reliquum corpus, sed solum naturâ, vt rectè notauit Molina disp. 1. de oper. sex dierum, & ipsamet Sanctus Thomas q. 66. a. 4. & q. 69. art. 1.

Deinde, cù inter opera sex dierum referuntur plantæ & animalia tertio, quinto, & sexto die producta, Augustinus non intelligit, ea producta fuisse in se, sed solum in suis principijs & elementis vt dictum; actu verò ac formaliter in seipsis fatetur postea primum fuisse producta. Quò fit, vt in eo vtrique conueniant, mundum totum substantialiter, & quoad suas partes essentielles, hoc est, elementa, fuisse simul à Deo producta; vt cuoque inter in numero dierum, & proprio vniciue diei opere assignando, inter se dissentiant, vt dictum.

8 Ex quo concludit S. Thomas ibidem, in hoc quod Augustinus ponit opera sex dierum simul esse facta, sequi eundem (re ipsâ) modum productionis rerum. Nam secundum vtrisque in prima rerum productione, (primo die factâ) materia erat sub formis substantialibus elementorum; & secundum vtrisque in prima rerum institutione, non fuerunt animalia & planta in actu.

Sed remanet, inquit S. Thomas, differentia quantum ad quatuor. Quia secundum alios sanctos, post productionem creaturæ, fuit aliquod tempus, in quo non erat lux. Item in quo non erat firmamentum formatum. Item in quo non erat terra discooperata aquis. Et in quo non erant formata cæli luminaria; quod est quartum: quæ non oportet ponere secundum expositionem Augustini. Ita S. Thomas: qui denique de vtraque sententiâ iudicium ferens, neutri censet præiudicandum, sed vtriusque rationibus respondendum, vt mox ibidem facit.

9 At verò saluâ vtriusq; tanti Doctoris autoritate, planè dicendum existimo, opera illa sex dierum, qualiacunq; demum illa sint, non simul ac eodem instanti temporis, sed successiue, sex dierum succedentium spatio fuisse à Deo producta. Hæc est communis sententiâ SS. Patrum, vt fatetur S. Thomas loc. cit. quam speciatim tradunt Basilius, Ambrosius, Chrylostomus, Strabus, Beda & alij in c. 1. Genes. item Gregorius Nazianzenus oratione 43. in Theol. Hieronymus in quæstionibus hebraicis super Gen. Gregorius lib. 3. 2. Moral. c. 10. Rupertus Tuitiensis l. 1. de operibus Trinit. c. 37. Eadem quoque est communis ac receptissima sententiâ Scholasticorum cum Magistro in 2. dist. 12. & 15. vbi affirmat, hanc sen-

tentiâ.

tentiam magis approbati ab Ecclesia Catholica. Eandem è recentioribus Theologis fortiter propugnant Molina 1. part. tract. de opere sex dierum, disp. 1. Gregorius de Valentia cit. disp. 5. q. 2. punct. 2. Pererius tomo 1. in Genes. lib. 1. disput. penult.

10 Probatur primò ex aperto contextu Genes. c. 1. ubi aperte ac disertè, verbisque repetitis, singuli dies ordine recensentur, primus, secundus, tertius, usque ad sextum; & singulis proprium ac peculiare opus à Deo productum tribuitur: adeò vt nec posset quidem clarius id ipsum doceri. Cum verò iuxta ipsius Augustini regulam lib. 8. de Genes. ad lit. scriptura propriè intelligenda sit, quando sine absurdo potest, (vti sanè in proposito optimè posse, docebit tota disputatio sequens,) ita hoc in primis necessarium est, in historica narratione; & eà quidem maxime, quæ pro simplici rudique populo conscripta est; vti est historia Genes. à Moysè pro populo Israelitico in primis conscripta: cui quid attinebat metaphora, adeò remota, obscura, & longè petita, & vix summis ingenijs intelligibili, ipsius tam variæ Angelicæ cogitationis (cum præsertim de Angelis eorumque productione nihil vsquam à Moysè aperte commemoratum adhuc esset) rem aliqui in se planam, velut Cymmerijs tenebris inuolutam proponere?

11 Secundo pugnat opposita sententia cum nonnullis, quæ particulatim in eà narratione à Moysè referuntur; Vt v. 2. quòd tenebrae essent super faciem abyssi: ubi aperte docetur; ante creationem lucis, aliquanto tempore præcessisse tenebras; vt magis patebit quæstion. seq. quod tamen iuxta Augustini sententiam, dici non potest, vt fatetur Sanctus Thomas, & magis patebit quæst. seq. Item quòd versu nono dicitur. *Congregentur aqua in locum vnum, & appareat arida;* ubi rursum aperte significatur, terram antea fuisse aquis coopertam. Omitto quod versu secundo dicitur, *terram fuisse inaniem & vacham;* vt proinde plantæ, arbores, & animalia non potuerint vnà cum terrâ esse producta: nam vt antea notauimus, ipse Augustinus fatetur, hæc in se non fuisse simul cum terrâ producta: etsi hoc faciat contra alios, pro opposita sententia relatos; qui in hac parte Augustino non consentiunt.

12 Tertio pugnat ea sententia cum alijs Scripturæ testimonijs, quibus de sex diebus creationis ac sabato fit mentio: Vt Genes. 2. versu 2. *Compleuitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat, & requieuit die septimo ab universo opere, quod pararat. Et benedixit diei septimo, & sanctificauit illum, quia in ipso cessauerat ab omni opere suo.* Item Exodi vigesimo versu octauo. *Memento vt diem sabbati sanctifices, sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbatum Domini tui est: non facies omne opus in eo, &c. Sex enim diebus fecit Deus calum & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei sabbati, & sanctificauit eum.* Et Exodi 31. v. 16. *Custodiant filij Israel sabbatum, &c. sex enim diebus fecit Dominus calum & terram, & in septimo ab opere cessauit.* Ex quibus verbis triplex argumentum sumitur ad propositum. 1. Quia dies septimus sabbati, planè significat aliquam durationem à reliquis diebus, seu duratione reliquorum dierum, quomodo cunquæ explicentur, distinctam; non enim fieri potuit, vt Deus in eodem mo-

mento crearet mundum; & ab hac creatione quiesceret: Ergo & dies sex illi inter se duratione distinguuntur. 2. Quia dies sabbati, tanquam dies quietis, non rectè opponitur sex alijs diebus, si Deus in ijs nihil distincti operis fecit; neque ratio erat, cur idè dies septimus festiuus indiceretur, si sex veri dies operum non antecesserunt. 3. Imò non potuit septimus dies esse sabbati & quietis; sed potius ipse primus dies creationis nempe dominicus, erat sabbati nomine appellandus; cum ex opposita sententia, mox eo ipso die, post instans creationis quiesceret; atq; si in vltimo instanti eius diei ponatur facta creatio, sabbatum incidet in ipsum diem lunæ.

13 Quarto aduersatur ea sententia optimis congruentijs; quæ pro successiuâ eorum productione adferri possunt; Nimirum 1. vt hac ratione Deus ipse suo quodammodo exemplo initium faceret vniuersi temporis futuri in septem dies, repetitâ identidem numeratione, dispersiendi, (vti ab omnibus gentibus receptum) & vnoquoque die certum creationis beneficium (vti facit Ecclesia) præter sabbatum seu quietis memoriâ, grato animo recolendi. 2. Vt elementa statum naturis suis maxime conuenientem prius obtinerent, quàm sequentibus diebus in gratiam hominis, diuinâ voluntate materiam varijs mixtis producendis subministrando, ab eo desicerent; sicque adeò homo creationis & dispositionis diuinæ beneficium erga se magis agnosceret. 3. Vt prima productio magni mundi aptius exemplar esset & prototypum microcosmi, seu parui mundi, nimirum hominis; qui cum breui quidem tempore (velut vnicò die) quoad substantiam in vtero generetur, tamen vt perficiatur, multò longiori tempore, & quasi quinque dierum spatio opus habet. 4. Vt quisinâ esset inter res ipsas nature ordo, facilius patesceret. 5. Vt sola voluntate, nõ aliqua Deû necessitate, mundû creasse, clariùs innotesceret.

14 Postremò longè conuenientius fuit, primo die eorum mundum quoad substantiam simul producere; & deinde addito vario ornatu ac perfectione accidentali, quasi perficere & elaborare; item pro vsu hominis, domum primùm atque habitationis locum producere; deinde eam suppellectile ac necessario quasi commeatu instruere, & denique domus eiusdem incolam, nimirum hominem in eam introducere; quod in opere Creationis iuxta legitimam sex dierum distributionem fecit Deus; quàm aut primò materiam tantùm informem producere; cum Dei opera in vnoquoque genere perfecta sint; nec vllò modo rerum naturis sit conforme, materiam omni forma priuatam esse; aut simul omnia ac sine ordine, incolam eum domo, & vta loquar, auem eû nido & iumentû eû stabulo, producere.

15 Omitto alia particularia, quæ in Augustini sententiâ, aut inter se non benè cohærent, aut difficulter explicari possunt, vt videre est apud citatos, præcipuè Molinam, qui sigillatim diuersos explicandi modos authorum oppositæ sententiæ refellit. Sit ergo hoc ratum ac firmum, quod etiam nobis deinceps, in multis difficultatibus, quasi fundamenti loco deseruiet, opus creationis planè sex dierum naturalium spatio, qui ex mane & vespere, hoc est, diurni & nocturni temporis horis viginti quatuor constituntur, vt dicemus, à Deo fuisse perfectum.

Neque

16 Neque difficile est oppositæ sententiæ fundamentis satisfacere. Obijciunt primò quædam loca Scripturæ, quæ simul omnia fuisse producta indicant. Ut illud Eccles. 18. *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul.* Et Genes. 2. *Istæ sunt generationes cæli & terræ, quando creatæ sunt, in die, quo fecit Deus cælum & terram, & omne virgultum agri.* Et Job. 40. *Eccæ Behemoth (hoc est, diabolus) quem feci secum; adeoque simul cum homine.*

Ad 1. omisâ illâ explicatione, quod vocula *simul* idem sit quod *pariter*; Respondeo sensum esse, aut quod eodem tempore sex dierum Deus fecerit omnia, aut etiam quod ea, quæ inter opera sex dierum fuerunt propriè creatæ, Deus simul ac eodem etiam momento creaverit omnia: aut denique quòd omnia creaverit simul, quoad sua principia & elementa; quæ omnia simul facta esse patebit quæst. sequenti. Quo ferè sensu etiam eum locum explicat Sanctus Thomas q. 74. art. 2. ad 2. post S. Gregorium lib. 3. Moral. cap. 10.

17 Ad secundum respondeo, sæpe Scripturam aliàs diem pro tempore indefinitè sumere; ac verò nunquam dies sex in aliquâ narratione distinctè recensere, & singulis proprium opus assignare, eo nomine vnum diem, aut instans intelligendo. Dicit etiam potest, per diem designari diem septimum, & illud, *quo fecit*, perinde esse, ac si dictum fuisset, *quo fecerat, seu creaverat*, hoc est creationem absoluerat; eo sensu, quo initio capituli ibidem dictum fuerat, *Completisque Deus die septimo opus suum quod fecerat.*

Ad tertium locum Respondeo, *Behemoth* cum homine factum dici, non quia eodem momento, sed sub idem tempus productionis mundi factus est.

18 Secundò obijcitur decretum Concilij Lateranensis sub Innocentio III. & habetur cap. *Firmiter*, vbi definitur, *Deum ab initio temporis simul vtramque de nihilo condidisse creaturam, spiritualem & corporalem.*

Respondeo, sermonem esse de mundo corporeo, quoad substantiam, eumque simul fuisse productum cum Angelis, nos ipsi docuimus suprâ disputatione 5. dub. 1. Gregorius de Valentia hic loc. cit. cum S. Thoma, quem citat. opusc. 23. putat voculam *simul* significare idem quod *pariter*, siue ex æquo, de quo vide locum citatum.

19 Tertio obijciuntur quædam, quæ ex nostrâ sententiâ videntur sequi absurda, vt quod lux sine sole, cælum, sine firmamento, & stellis fuisset productum, &c. Sed hæc & similia, si benè intelligantur, absurda non esse, quæstionibus sequentibus declarabitur.

Postremò obijci potest, hac ratione consequens esse, tempus statim incepisse cum mundo condito; seu cum cælo & terrâ in principio creatis; quia dies naturalis sine tempore esse non potest: non sequens autem est falsum; quia tempus non cœpit ante motum firmamenti ac siderum; aut certè non ante lucem conditam; cum tamen firmamentum primum secundo die, sidera primò quarto die, lux verò primo quidè die, sed non nisi post tenebras fuerit creata.

Respondeo, fatendum omninò esse, cælum & terram, adeoque mundum, in principio temporis fuisse creatum; adeoque tempus simul (extrinsecè) cœpisse eum ipso mundo corporeo. Ita enim defi-

nitur cit. cap. *Firmiter* de summâ Trinit. & fid. Cathol. Itaque inter alios maxime proprius ac literalis est sensus illorum verborum, Genes. 1. v. 1. *In principio creavit Deus cælum & terram*, vt docet S. Thomas q. 46. art. 3. & plerique Patres, vt Basilius homil. 1. Hexaem. Ambrosius lib. 1. Hexaem. cap. 6. Augustinus lib. 12. Confess. cap. 20. & 28. & lib. 1. de Genes. imperfecto cap. 3. & alij. Idem docet Sanctus Thomas cit. q. 66. a. 4. vbi etiam ex communi Doctorum quatuor cœua recenset, nimirum Angelicam naturam, cælum Empyreum, materiam corporealem informem, & tempus; etsi quidem hoc ipsum dictum ibidem non vsquequaq; approbet.

Sed quænam ratio fuerit illius temporis, dubitatur, vt videre est apud S. Thomam quæst. 66. art. 4. ad 3. Quidam enim tempus illud solum putant fuisse Angelicum, in successione videlicet plurium cogitationum seu actionum Angelicarum positum; à quâ sententiâ non multum abhorret S. Thomas cit. q. 66. a. 4. ad 3. Alij in altero extremo, existimant, ab initio quoque statim fuisse tempus consequens motum primi mobilis & firmamenti; quod docet Gregorius de Valentia hic disputatione quinta quæst. 2. punct. 1.

21 Sed suppositis ijs, quæ dicuntur quæst. seq. Respondendum est, cum initio mundi simul cœpisse tempus, non solum Angelicum, sed etiam rerum corporearum; verum cum distinctione. Dupliciter enim loqui possumus de tempore rerum corporearum; primò vt est realis & intrinseca duratio eandem rerum, præsertim corruptibilium, ipsiusque motus successiui, qui in rebus corporeis cernitur. Et hac ratione simul cum ipso mundo corporeo, atque elementis mundi in principio creatis, incepit tempus; statim enim ac terra, cæteraque elementa fuerunt creata, cœpit actio, ac mutua alteratio eorundem, secundum frigus, calorem, siccitatem, humiditatem, vt nihil dicam de motu locali eorundem secundum partes; nihil de ipsâ eorundem substantiâ, cuius tamen intrinsecam durationem probabilior philosophia aliam esse non putat, quàm tempus.

22 Secundò loqui possumus de tempore, vt est mensura extrinseca motus naturalis cuiuscunque; ad quod requiritur, vt sit duratio motus maximè regularis, & vniuersalis, ac notissimi; nempe ipsius primi mobilis, aut certè alterius corporis cælestis, quod eundem motum exprimat, vel imitetur. Et hac ratione fatendum est, in principio creationis mundi, tempus eiusmodi reale ac positium nondum cœpisse; sed postea primum creatâ luce, post duodecim horas tenebrarum exactas, vt dicemus. Quanquam cum cōtrariorum sit eadem ratio, tempusque adeò non tantum sit mensura motus, sed etiam oppositæ quietis; ipsa etiam quies corporis cælestis, quatenus est priuatio tanti vel tanti motus, qui tunc ad similitudinem primi mobilis peragi potuisset, perinde secundum rationem nostram tempore mensurari potest, ac si verè motus ille exitisset, vt quæst. sequenti dubio primo dicitur. Atque hoc principium temporis ad initium mundi corporei sufficit.

23 Quæri hic solet, quo die, quoque anni tempore mundus fuerit conditus. Respondeo, de die nul-

lam esse posse controuersiam. Constat enim primum diem creationis (quo nimirum celum & terra, adeoque ut dicitur quæst. seq. tora mundi substantia fuit creata) fuisse dominicum; cum dies ab eo septimus fuerit dies sabbati, ut patet ex Genes. 2. v. 2. Idque proficitur Ecclesia in illo Hymno; *Primo die mundum, quo mundus exstat conditus.*

24 Sed quoniam anni tempore seu mense mundus fuerit conditus, non omnino certum est. Gerardus Mercator in sua Chronolog. putat, mundum fuisse conditum in æstate, mense Iunio. Sed est noua & improbabilis sententia; nulloque fundamento solidonitur. Nimirum quia Genes. 8. legitur, mense vndecimo columbam fuisse reuersam ad arcam; cum ramo oliuæ virentibus folijs: quasi tunc primum germinauerit oliuæ arbor; quod iuxta Plinium libro 16. c. 25. fieri solet mense Maio. Sed nec probatur, mensem illum dictum fuisse vndecimum; potius à creatione mundi, quam ab initio diluuij; aut ab Anno sexcentesimo ætatis Noë; nec virentia folia oliuæ soli Maio, sed toti anni tempori conueniunt.

25 Secundò igitur Abulenſis & Lyratus in cap. 1. Genes. putant, mundum conditum initio autumnus, adeoque mense Septembri. Sed nituntur itidem incertis coniecturis, & consequentijs. Vt, quia ante legem per Moysen promulgatam, Hebræi numerarunt initium Anni à Septembri, iuxta Hieronymum in cap. 1. Ezech. quod tamen ob aliam causam facile fieri potuit, ut mox dicitur. Item, quod Exod. 23. eiusdem mensis tempus vocatur. *Exitus Anni*, quod tamen potius ob fructus eo tem-

porè perfectè collectos & reconditos, dictum erat, ut colligitur ex eodem loco, & Exodi 34. Denique quod tunc fructus arborum fuerint maturi; Genes. 1. & 3. cum tamen in omni sententia, hac in re peculiare quid diuina virtute interuenerit; eo quod nunquam naturaliter omnes plantæ & arbores, in eodem terræ climate, simul fructus ferre soleant; quod tamen tunc accidisse ex Genes. 1. versu 11. & capite 2. versu 9. colligitur.

26 Verior igitur, & cæteris anteferenda est communis sententia Patrum, mundum fuisse productum in vere (iuxta Clima terræ Palestinæ) circa æquinoctium vernum, & secundam hodiernam computationem, mense Martio, ut pluribus Pererius Genes. 1. versu 11. & Valentia quæstione 3. punct. 3. Molina disp. 14. Tum quia tunc etiam terra naturaliter germinare solet. Tum quia vix naturalius principium anni constitui potest, quam æquinoctium vernum, saltem in nostro hemisphærio, ob eandem causam. Tum quia eo tempore etiam alia præcipua Dei opera sunt peracta, ut liberatio populi ex Ægypto, Incarnatio, Mors & Resurrectio Christi, &c. Denique valde verisimile est, SS. Patres id per traditionem accepisse; quod ita speciatim tradunt Athanasius q. 17. ad Antioch. Gregorius Nazianzenus orat. de noua dom. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 114. Theodoretus quæst. 72. in Exod. Ambrosius lib. 1. Hexaem. capite 4. Leo serm. 9. de pass. Dom. Isidorus libro 5. Etymol. capite 8. Beda libro de rat. temp. capite 40. & consentit Virgilius libro 2. Georg. post. med.

QVÆSTIO II.

De opere primæ diei, nimirum celo, terra, luce.

S. Thomas I. p. q. 66. & 67.

Absoluetur hæc quæstio sex dubitationibus. I. An calum & terra primo die; an potius ante primum diem sint creata. II. Quid celi & terra nomine significetur; an non solum calum Empyreum; sed etiam omne corpus celeste, omniaque elementa; adeoque totus mundus corporeus quoad essentiam. III. Qualis lux; & quo spatio primi diei sit producta; an post tenebras; & quis finis & usus eius lucis. IV. Ex qua materia calum constet. V. An calum sit animatum. VI. An sit natura sua corpus generabile & corruptibile.

DVBIVM I.

An calum & terra primo die; an potius ante primum diem sint creata.

S. Thom. I. p. q. 66. aa. 4.

1 **E**Narrationem Creationis Mundi Moyses Genes. primo, versu primo, his verbis orditur. *In principio creauit Deus calum & terram.* Vbi voculam, *In principio*, inter alia significata, propriè significare, in principio temporis, quæstione præcedenti dubio quarto, dictum est. Creationem autem propriè accipi, diximus ibidem dubio primo,

Cæli verò nomen etsi latè quandoque omne corpus sublime diaphanum, terræ & aquâ superius significet; ipsumque adeò etiam aërem comprehendat, iuxta Scripturam, quæ & *catarrhus celi*, Genes. capite 7. versu vndecimo, & sæpe alias *volucres*, seu *volatilia celi* nominat, Genes. 1. versu 30. Genes. 9. versu secundo, Psalmo 8. versu 9. Ieremix 7. versu 33.

Matth.